

УДК : 37(09)(477)

Н. Кузьменко, д-р пед. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ**ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ МИХАСЯ ТКАЧА**

У статті досліджується просвітницька діяльність чернігівського письменника Михася Ткача, вивчається історія створення громадської організації "Просвіта", участь у цьому процесі М. Ткача. Особлива увага приділяється вивченню життєвого шляху письменника, формуванню його громадянської позиції, виявленню організаційних форм роботи з обдарованою молоддю на посаді головного редактора журналу "Літературний Чернігів".

Ключові слова: просвітницька діяльність, "Просвіта", Михась Ткач

Постановка проблеми. Боротьба українського народу за можливість розмовляти рідною мовою була постійним явищем. У світовій історії важко знайти аналогію, щоб жива мова, мова великого народу систематично заборонялася й переслідувалася спеціальними вердиктами й актами. Цей геноцид тривав століттями. Пригадаємо сумні сторінки нашої історії – указ Петра I (1720), за яким не дозволялося видавати книги українською, і Катерини II (1754), де йшлося про заборону викладання рідною мовою, також відомий Валуївський циркуляр, Емський указ та низка інших державних актів тодішньої царської імперії, в результаті яких йшло гоніння на українські театри, пресу, школу і навіть народну пісню. У роки радянської влади спотворювалася історія, культура, тотально винищувалися звичаї, обряди. У середині 80-х рр. XX ст. у Чернігові практично зникли українські школи. І саме тоді після сімдесятилітньої тоталітарної задухи з'явилася горбачовська демократія (ще дозована), яка підняла хвилю дискусій на радіо, сторінках періодичної преси про місце української мови в духовному житті українського народу. Епіцентром полеміки стала газета "Літературна Україна", де в рубриці "А мова – як море" письменники, науковці і просто рядові українці почали відкрито говорити про ганебний стан, в якому опинилася не тільки українська мова, а і вся культура. На захист української мови з'явилися публікації і в чернігівських газетах. Михась (Михайло Михайлович) Ткач, відомий чернігівський письменник, активно включився в процес повернення української мови.

Літературна творчість Михася Ткача, представника старшої генерації українських письменників, займає помітне місце в сучасному літературному процесі. Його новели, оповідання та повісті охоче читають і школярі, і студенти, і люди старшого покоління, бо в них – правда й краса світу, що навколо нас, поміж нас і всередині нас. Окремі тексти прозаїка входять до найвибагливіших антологій і хрестоматій, розглядаються у підручниках і навчальних посібниках з історії вітчизняної літератури для вищих і середніх навчальних закладів України, звучать по радіо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Художній доробок М. Ткача загалом не обійдено увагою дослідників. Відомі письменники, лауреати Шевченківської премії А. Дімаров [5] і В. Дрозд [5], літературознавці й критики О. Гарачовська [1], Р. Кухарук [3], Н. Савчин [4] та інші присвятили висвітленню специфіки його прози численні відгуки, рецензії, ґрунтовні статті. З'явився літературно-критичний нарис [2] та збірка матеріалів про життя і творчість автора книг "Світле диво", "Багряні громи", "Осінні акорди", "Спадок", "Хочеться грози" та багатьох інших [5]. Однак досі ще немає спеціальної праці, в якій би аналізувалася просвітницька діяльність Михася Ткача. Отже, актуальність статті спричинена передовсім суспільним резонансом мистецького доробку письменника, місцем його творчості в сучасному літературному процесі, а також відсутністю публікацій про громадянську позицію та просвітницьку діяльність письменника.

Метою нашої статті є розкриття просвітницької діяльності відомого чернігівського письменника Михася Ткача.

Завданням – аналіз просвітницької діяльності відомого чернігівського письменника Михася Ткача, його ролі у становленні "Просвіти".

Виклад основного матеріалу. Народився Михайло Михайлович Ткач 19 вересня 1937 р. на Чернігівщині, у с. Ленінівці Менського району (колишній Сахнівці, перейменованій у 1924 р. на честь більшовицького вождя) у козацькій родині. По материнській лінії коріння родоводу сягає в глибину XVIII століття, коли далекий пращур переселився на Придесення із Запорізької Січі. Мати, Ганна Марківна Зубок, *"гордилась своїм козацьким походженням, – читаємо в автобіографічній повісті "Пахне любисток і м'ята..."*. – *Казала не раз без будь-якого натяку на жарт: "Вище голову, сину, ти ж козак у мене" [6, с.17].* Батько, Михайло Веремійович, поліг у бою із фашистськими загарбниками, тож солдатська вдова сама виховувала трьох синів (старша донька померла в п'ятирічному віці). День народження Михайлика, середульшого з братів, збігся з днем визволення рідного села від німецьких окупантів, що сталося 1943 року також 19 вересня. Даремно дітлахи чекали повернення батька, пильно вдивляючись в кожного з вояків, які проходили селом. Чуда не трапилось. Батько з'явився лише у снах, ввижався серед солдатів-визволителів.

То були нужденні та нестерпні роки, а надто – голодний 47-й. І хоча Михась палко мріяв про справжню освіту, щодня бережно клав книжки до полотняної торбинки, до школи так і не доходив, усе частіше змушений був пропускати уроки, пасти худобу, допомагати матері прогдувати родину. Сім'я бідувала, ледве зводила кінці з кінцями. Що то було за животіння, можна собі уявити, прочитавши новели М.Ткача "Вечірній світ", "Дике поле" чи хоча б спогад автора з дитячих літ "Зоряна ніч".

Після закінчення семирічки (1953) Михайло нарівні з дорослими працюватиме в колгоспі орачем і косарем, возитиме сіно, солому, виконуватиме функції обліковця. А потім буде військова служба в Туркменістані. Відбуватиме її в 1956-1958 рр. в пустелі Кара-Кум: спочатку в танковому батальйоні, а потім у полку механіком-водієм танків. Демобілізувавшись, вчитиметься в Ніжинському технікумі механізації. Отримавши диплом, деякий час працює трактористом, помічником бригадира тракторної бригади. Однак душевний неспокій, потяг до чогось іншого, вагомшого, як зазначатимуть згодом критики, покличуть допитливого юнака на навчання до Московського народного університету мистецтв на факультет малюнка і живопису. Не лише Божа іскра таланту, а й нерозтрачена, плекана роками синівська любов, високий пієтет до природи, до прекрасного покликали до творчості, спонукали взяти до рук і перо, й пензля, якою не полишає й нині.

Навчання на заочному відділенні університету поєднував з роботою художником у Чернігівському історичному музеї ім. В.В.Тарновського, в будівельному тресті №2. Там він заснував художню студію, в якій опановували ази малярства будівельники, та творче зібрання "Думка", де вечорами після роботи почали збиратися переважно молоді хлопці, інженери з тресту та будівельних управлінь. Обговорювали не стільки виробничі

питання та ділились новинами, скільки переймались літературним і мистецьким життям. Саме тоді Михайло почав писати вірші та новели. Хлопці були вдячними слухачами, часто сперечались, гостро критикували вражливого автора, не прощаючи йому мовних огріхів та стилістичних недоглядів.

Слід зауважити, що перший вірш М.Ткача "Весна" опублікував Олексій Довгий, на той час кореспондент Борзнянської районної газети "Шляхом перемоги", в одному з її номерів за 1959 рік.

Перше оповідання М.Ткача, яке мало назву "Неспокій", побачило світ у журналі "Вітчизна" (1973. – №10). Підтримав нікому невідомого автора і "прописав" одразу в головному часописі Спілки письменників України прозаїк Микола Олійник, що працював тоді в редакції "Вітчизни". Згодом і журнал "Жовтень", альманах "Вітрила" та інші видання охоче почали друкувати молодого літератора.

1979 року побачила світ перша книжка прозаїка "Сонячний полудень". У видавничій рецензії на її рукопис відомий письменник Володимир Дрозд констатував: „Я не знаю, хто за фахом Михась Ткач, але його умінню висловлюватися "літературно" можуть позаздрити навіть деякі професіонали. Він уміє грамотно і досить точно побудувати фразу, мова його творів справді українська, а не той суржик, яким рясніють рукописи початкуючих. Більше того, він досить майстерно надає тій мові польського колориту. І я б сказав ще більше: у декількох своїх новелах – "Гаряче літо", "Дорога на село", "Хочеться грози" – автор піднімається на такий рівень літературної майстерності, що навіть дивуєшся, як це досі за них не вхопилися хоч би часописи" [7, с. 4].

Видавнича рецензія була написана В.Дроздом 12 березня 1975 р. на рукопис М.Ткача під заголовком "Світло в долонях", а книга вийде чотирма роками потому під іншою назвою – "Сонячний полудень". На жаль, ті оповідання, які В.Дрозд називає кращими, так і не потрапили до першої книги прозаїка. Щоправда, критика зустріла її появу в цілому дружельно. Скажімо, рецензент О.Олійник основну думку й свіже враження від прочитаного виніс у заголовок – "Коріння – у землі". Морально-етичні проблеми, порушені автором "Сонячного полудня", критик визначив так: радість творчої праці, захоплення звичайною, простою людиною.

Володимир Дрозд одним із перших тоді дав М.Ткачеві й рекомендацію для прийому його в Спілку письменників України. Проте двічі підряд кандидатура прозаїка не витримувала "чистилища" Президії СПУ. Нині, на віддалі часу, можна з впевненістю твердити, що на заваді щоразу ставали "компетентні органи", які так і "не пробачили" М.Ткачеві його активної національно спрямованої діяльності в зрусифікованому Чернігові.

Уже в перших публікаціях новаторські риси прозописма Михася Ткача проступали в тому, що реальну дійсність він розкривав кризь людську душу, а це передбачало поглиблений розгляд життя людини, її минулого з погляду сучасності, духовних процесів у суспільстві та у внутрішньому просторі кожної особистості. Так, у центрі уваги прозаїка – або звичайна людина (здебільшого селянин) з багатим духовним потенціалом, внутрішньою красою, жагою до життя в усіх його проявах, колосальною працездатністю, яка є ніби генетично зумовленою, перейнятою від пращурів (таким постає герої у новелах та повістях), або представник підростаючого покоління із замріяним, по-дитячому чистим поглядом на навколишній світ, посилена увага до, здавалося б, повсякденних речей, живої природи й уміння помічати їхню красу та неповторність. Важливим, з огляду на канони та настанови пануючої тогочасної літератури соціалізму, вважаю і той факт, що герої більшості

художніх творів письменника або подані безвідносно до їхньої соціальної приналежності, або без зайвого пафосу стосовно останньої.

Людина, її характер, особистість на перехресті проблем усього суспільства насамперед цікавить прозаїка і в другій книзі "Світле диво"(1987). День народження автора на "Михайлове чудо" вирішив і його подальшу долю: письменник справді вміє створювати речі неактивні, чудові, мистецькі твори, що викликають загальне захоплення, вражають своїми художньо-естетичними якостями, дивовижною красою. То справді "світле диво": від його щирих слів про "невідомий" світу доброзичливих поліщуків, трударів з діда-прадіда, стає світліше на душі.

На початку 90-х років, коли в Україні розпочалися демократичні процеси, Михась Ткач бере найактивнішу участь в усіх заходах, спрямованих на захист українського Слова та утвердження нашої незалежності. Стає членом Товариства Української мови ім. Шевченка (нині "Просвіта"), деякий час працює відповідальним секретарем цього Товариства. Саме завдяки його діяльності, у Чернігові було створено в серпні 1992 р. незалежне громадське об'єднання – Літературну спілку "Чернігів" та мистецький журнал "Літературний Чернігів". Михась Ткач очолив їх з дня заснування.

Безперечно, найважча частка навантаження у роботі Спілки та випуску часопису лежить на плечах її керівника Михася Ткача. До того ж, він активно проводить громадську роботу. Організовує обласні літературні конкурси, як голова журі зустрічається з обдарованою молоддю, виступає в школах, бібліотеках.

У кінці 80-х років була опублікована низка матеріалів на захист української мови у чернігівських газетах. Зокрема, "Десянська правда" від 24 липня 1988 р. надрукувала статтю вчительки української мови А. Коцюбинської "Як повітря, як хліб насущний", в якій авторка з боєм говорила про незадовільне викладання рідної мови в школах Чернігова. До цієї теми долучився студент Київського університету імені Тараса Шевченка В. Савенок. Він надрукував ряд матеріалів у республіканській та місцевій пресі. Так, "Літературна Україна" за 11 вересня 1987 року оприлюднила його лист, в якому він непокоївся станом словникової справи в Україні. Пізніше у газеті "Комсомольський гарт" за 4 травня 1988 р. з'явилась його стаття "Рідна мова у перспективі". Згодом ця ж газета за 7 липня 1988 р. подала ще один його матеріал "Не будьмо безрідними Іванами". В ній автор різко критикував освітянську галузть та батьків, які духовно обкрадають своїх дітей, не даючи їм можливості вивчати рідну мову. У цій же статті В. Савенок, дізнавшись про те, що "Літературна Україна" опублікувала "Положення про Товариство шанувальників української мови ім. Т. Шевченка", запропонував створити таку організацію в Чернігові. Після виходу газети ця ідея швидко поширилася серед чернігівської інтелігенції. Почала формуватися ініціативна група: В. Савенка підтримали В. Чепурний, В. Сарана, А. Лащевський, О. Івченко, Б. Луців та ін. Число одностайних швидко зростало [8].

15 січня 1989 р. у приміщенні музею-заповідника М. Коцюбинського, у садібі великого українського письменника, відбулися установчі збори. На них зібралися літератори, вчителі, працівники різних установ, студенти і робітники – ті, кому була не байдужа доля рідного слова. Вів збори (віче) чернігівський поет С. Реп'ях. Головою Чернігівського Товариства української мови ім. Т. Шевченка було обрано В. Чепурного, секретарем – В. Савенка. Уже на першому зібранні громада вирішила вимагати від влади, аби чиновники розмовляли на службі українською мовою. Крім того, щоб П'ятницьку церкву та інші культові споруди було

передано парафіянам для богослужіння; щоб реклама кіно та оголошення по місту не писалися російською мовою, а зупинки в міському транспорті оголошувалися тільки рідною мовою. І цього швидко було досягнуто. Тоді ж Товариство започаткувало літературно-мистецькі суботи, провело кілька просвітянських заходів, зокрема до 175-річчя з дня народження Т. Шевченка, 85-річчя із дня народження чернігівського поета М. Вороного, відкрило курси українознавства, на яких погодилися читати лекції відомі науковці та письменники із Києва, було засновано дитячу літературну студію "Роси". У планах Товариства було створення класу кобзарів у школі № 5, відновлення центру гончарства, проведення бесід-диспутів у Чернігівському педагогічному університеті ім. Т. Г. Шевченка на тему: "Білі плями" історії України" та інше. Між тим, члени Товариства мало не щодня виступали у школах на батьківських зборах, нарадах директорів, у районних бібліотеках, на семінарах учителів, обласному радіо. На той час у Товаристві уже було, згідно з поданими заявами, вісімдесят дев'ять членів. Серед них найбільш наполегливі і віддані українській справі – М. Адаменко, П. Антоненко (Ніжин), С. Богдан, М. Гальчук, М. Домницький, В. Кнівець, Ю. Коцюбинський, Р. Куровська, М. Ткач, С. Реп'ях, Р. Решетнюк, В. Чепурний, М. Шкурко (Чернігів) та ін. За дуже короткий час у багатьох районах, освітніх установах, школах, музеях Чернігівської області були створені первинні осередки Товариства української мови ім. Т. Шевченка "Просвіта" [8].

Восени 1989 р. керівництво Товариства і вся просвітянська громада зосередилися на виборчій кампанії. Просвітянські справи підмінилися політичними. 23 грудня цього ж року було поспішно скликано конференцію, на яку з'їхали делегати, члени Товариства з однією метою – висунути своїх кандидатів у депутати до Верховної та місцевих рад. У результаті із вісімдесяти п'яти делегатів, присутніх на конференції, сорок сім стало кандидатами у депутати до Верховної, обласної, міської та районних рад. Ентузіазм серед прошарків свідомого українства почав згасати, зменшилася кількість бажаючих робити щось безкорисливо. На думку М. Ткача, використання деякими нетерпеливими політиканами важливих і потрібних просвітянських заходів у своїх непривабливих і амбітних цілях підірвало довіру в багатьох людей до щирих намірів членів Товариства [8]. Це стало помітно з того, як уповільнилося утворення первинних осередків "Просвіти" в області. У 1991 р., коли було проголошено незалежність Української держави, почалося формування управлінських органів, у тому числі і Чернігівської обласної державної адміністрації. Керівники і деякі активісти Чернігівського Товариства української мови ім. Т. Шевченка змінили просвітянську діяльність на керівну. Це Л. Куровська, В. Молочко, В. Сарана, Ю. Соболев. У тому числі і В. Чепурний усунувся від обов'язків голови Товариства у зв'язку із призначенням його керівником прес-служби облдержадміністрації, після чого було скликано раду і М. Ткач став відповідальним секретарем Чернігівського Товариства української мови ім. Т. Шевченка.

М. Ткач у перші дні заснування обласного Товариства української мови ім. Т. Шевченка (нині "Просвіта") став його членом і прилучився до просвітянських справ, до відродження духовності рідного краю, мови, традицій. Він брав участь у всіх заходах, спрямованих на утвердження незалежності. Був у центрі подій у Крутах, мандрував селами Чернігівщини разом з іншими просвітянами під час культурологічного походу "Дзвін-90" (під пильним наглядом спецслужб), який був покликаний пробудити приспану національну свідомість українського народу, їздив на всеукраїнське свято, яке відбу-

валося у Запоріжжі на могилі легендарного І. Сірка, відновлював П'ятницьку церкву, як заступник голови її громади. М. Ткач також ініціював створення міського осередку "Просвіти" та ряд інших освітянських справ.

Чернігівська "Просвіта" чи не однією з перших в Україні розпочала видавничу діяльність. Вперше за багато років вдалося підготувати до друку і видати літературний альманах "Просвіта-92", в якому було опубліковано добірки поезій Д. Іванова, Д. Куровського, кілька краєзнавчих матеріалів, видати книгу М. Бутка "За Україну, за її волю" та книгу для дітей М. Ткача "Святковий ранок". 1992 рік став переломним для Чернігівського Товариства, коли із юридично-паперового воно перетворилося на фінансово-діючу громадську організацію. Саме тоді, у 1992 р., працюючи на посаді відповідального секретаря Товариства, М. Ткач створив літературну спілку "Чернігів" та заснував літературно-мистецький часопис "Літературний Чернігів". До того ж із ініціативи В. Чепурного "Просвітою" було засновано дві газети – "За Україну" (перейменована у "Сіверщину") та "Білу хату", науковий журнал (О. Павленка) "Сіверянський літопис", премію ім. Б. Грінченка, яка протрималася недовго за браком коштів, видано кілька художніх та історичних книжок та відкрито магазин української книги "Добра книга". У тому, що він функціонує і розширюється, є заслуга В. Чепурного, який сьогодні очолює "Просвіту" [8].

Останнім часом просвітянську справу в Чернігівській області перебрала на себе інша громадська організація – "Чернігівське земляцтво в Києві", яка повсякчас відгукується на всілякі культурні події – проводить конференції до ювілейних дат відомих чернігівців, видатних діячів культури. Газета Земляцтва "Отчий поріг", завдячуючи її редактору Л. Горлачу, стала культурно-просвітянським явищем на Чернігівщині. Шкода, що вона не йде в передплату, тому її рідко можна побачити в районі, а тим більше на селі. Натомість обласна організація втратила свою газету "Просвіта" із-за фінансових проблем.

Газета "Сіверщина" (розповсюджується по всій Україні), яку редагує голова Чернігівської організації "Просвіта" В. Чепурний, на думку М. Ткача, – змінила своє спрямування із просвітянського на побутово-політичне.

Висновки. Безперечно, становлення, а, по суті, відновлення чернігівської "Просвіти", яка була заснована іще сто років тому такими видатними діячами, як Б. Грінченко, М. Коцюбинський, І. Шраг, відбувалося нелегко і неоднозначно. Крім внутрішніх, були й зовнішні чинники, які повсякчас заважали її утвердженню. Супротив антиукраїнських сил був очевидним. Але вона вистояла і відіграла у перші роки незалежності України неабияку роль у пробудженні національної свідомості та захисту української культури й мови. І нині ця громадська організація веде певну роботу на ниві просвітянства.

Михась Ткач – поза сумнівом, знакова постать не тільки на теренах культурно-освітнього життя Чернігівщини, але і в процесі державотворення в усій Україні. Якщо оцінювати цей процес не з погляду впливу письменника на електорат під час чергових виборів, а вимірювати його роллю в духовній реабілітації тисяч покалічених душ українців чиновницьким свавіллям, нужденним нашим життям. Михась Ткач – це непересічна особистість, світло душі, розуму і серця. Він сповнений невідомою пошани й любові до людей. А ще наділений рідкісним даром беззастірності.

Список використаних джерел

1. Гарачковська О. З когорти сонцепоклонників / Оксана Гарачковська. – Київська старовина. – 2004. – №4. – С. 174.
2. Кузьменко В. Світ правди й краси: До 70-річчя від дня народження М. Ткача: літ.-критичн. нарис / Володимир Кузьменко. – К.: Вид-во КСУ, 2007. – 96 с.

3. Кухарук Р. Пластика світлої прози / Роман Кухарук. – Літературний Чернігів. – 1999. – № 13. – С. 87–92.

4. Савчин Н. Б. Сюжетно-образна структура оповідань і новел Миха-ся Ткача / Н. Б. Савчин // Вісник Житомирського державного універси-тету імені Івана Франка. – 2014. – Вип. 3 (75). Філологічні науки. – С. 263–267.

5. Творчий портрет Миха-ся Ткача. Від любові до болю: Літературо-знавчі нариси, критичні статті, рецензії. – Чернігів: Десна Поліграф, 2013. – 224 с.

6. Ткач М. М. Зойк сови / Миха-ся Ткач. – Чернігів: Видавець Лозовий В. М., 2015. – 96 с.

7. Ткач М. М. Малярство / Миха-ся Ткач. – Чернігів: Десна Поліграф, 2016. – 80 с.

8. Ткач М. М. Зерна слова. Культурологічні статті, короткі міні-рецензії, інтерв'ю / Миха-ся Ткач. – Чернігів: Десна Поліграф, 2012. – 120 с.

References

1. Harachkovska O. Z kohorty sontsepoklonnykiv [From the Cohort of Sun Worshipers] / Oksana Harachkovska // Kyivska starovyna. – 2004. – № 4. – S. 174.

2. Kuzmenko V. Svit pravdy i krasny : Do 70-richchia vid dnia narodzennia M. Tkacha : Literaturno-krytychny narys [The World of Truth and Beauty : Dedicated to the 70th Anniversary of M. Tkach's Birth : Literary and Critical Essay] / Volodymyr Kuzmenko. – K. : KSU, 2007. – 96 s.

3. Kucharuk R. Literaturnyi Chernihiv. – 1999. – № 13. – S. 87–92.

4. Savchyn N. B. Suzetno-obrasna struktura opovidan i novel Mykhas Tkacha [The Plot and Figurative Structure in the Stories and Novels by Mykhas Tkach] // Zhytomyr Ivan Franko State University. – 2014. – Wyp. 3 (75). Filolohichni nauky. – S. 263–267.

5. Tvorchy portret Mychasia Tkacha. Vid liubovi do boliu : Literaturoznavchi narysy, krytychni statii, retsenzii [Mychas Tkachs Creative Portret. From Love to Pain : Literary Essays, Critical Articles, Reviews]. – Chernihiv : Desna Polihraf, 2013. – 224 s.

6. Tkach Mychas. "The owls hooting" / Mychas Tkach. – Chernihiv : Losovyi W. M. 2015. . – 96 s.

7. Tkach Mychas. "Painting". / Mychas Tkach. – Chernihiv : Desna Polihraf, 2016. – 80 s.

8. Tkach Mychas. Sema slova. Kulturologischni statii, korotki mini-retsenzii, intervju / Mychas Tkach. – Chernihiv : Desna Polihraf, 2012. – 120 s.

Надійшла до редколегії 01.11.16

N. Kuzmenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

EDUCATIONAL ACTIVITY OF MIHAS TKACH

The article analyzes the educational activities of the Ukrainian writer Mihas Tkach, his role in the formation and development of organization "Prosvita" in Chernigov in early 90-ies of XX century; the history of formation of the organization and coverage of this process in periodicals studied, also the role of newspapers and magazines in the success of the revival of "Enlightenment", identified external and internal influences, names of public figures, associates M. Tkach.

Particular emphasis was made on the analysis of the way of life of the writer, the formation of his citizenship. We analyzed some of the works of M. Tkach in the light of the problem being studied. Especial attention is paid to social activities of M. Tkacha on chief editor position of "Literary Chernihiv" magazine, the organizational forms of work with talented youth were studied.

Keywords: educational activities, public organization "Prosvita", Mihas Tkach.

Н. Кузьменко, д-р пед. наук, доц.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ПРОСВЕТИТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МИХАСЯ ТКАЧА

В статье проанализирована просветительская деятельность украинского писателя Миха-ся Ткача, его роль в образовании и становлении черниговской организации "Просвита" в начале 90-х годов XX века; изучена история становления этой организации.

Особое акцентирование сделано на анализ жизненного пути писателя, формированию его гражданской позиции. Уделено внимание общественной деятельности М.Ткача на должности главного редактора журнала "Литературный Чернигов", изучены организационные формы работы с талантливой молодежью.

Ключевые слова: просветительская деятельность, общественная организация "Просвита", Миха-ся Ткач.

Відомості про автора

Кузьменко Надія Михайлівна – Україна, Київ, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Контактна інформація: +38044 521-35-13, e-mail:n2806@ukr.net

Кузьменко Надежда Михайловна – Украина, Киев, доктор педагогических наук, доцент, доцент кафедры педагогики, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.

Контактная информация: +38044 521-35-13, e-mail:n2806@ukr.net

Kuzmenko Nadiia – Kyiv,Ukraine, Doctor of Sciences (Pedagogical), Associate Professor of Pedagogy Department of Faculty of Psychology at Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Contact information: +38044 521-35-13, e-mail:n2806@ukr.net

УДК 37.018.43:044

О. Макаренко, викладач

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРОГРАМИ З ОСВІТНІХ ВИМІРЮВАНЬ

У статті наведено SWOT-аналіз магістерської програми з освітніх вимірювань НПУ імені М.П. Драгоманова, виділено основні напрями розвитку даної магістратури, а саме: популяризація спеціальності "011 Науки про освіту (Освітні вимірювання)"; мотивація студентів до навчання та працевлаштування за спеціальністю; удосконалення навчального плану та програм; покращення психолого-педагогічних та ресурсно-організаційних умов навчання; поліпшення системи моніторингу якості підготовки магістрів з освітніх вимірювань; співпраця з роботодавцями; міжнародна співпраця. Деталізовано кожен з напрямів, а також виділено першочергові та перспективні завдання.

Ключові слова. Магістратура, магістр, магістерська програма, освітні вимірювання, напрями розвитку, SWOT-аналіз.

Постановка проблеми. Динамічні глобальні зміни, спричинені переходом суспільства на новий рівень розвитку, ставлять високі вимоги перед університетами щодо підготовки висококваліфікованих фахівців у всіх галузях. Постіндустріальне або інформаційне суспільство потребує професіонала, який володіє набором знань та умінь у своїй сфері, комплексом ключових компетентностей 21 сторіччя [1, с. 6], уміє працювати у команді задля досягнення стратегічних цілей організа-

ції, відкритий до навчання упродовж життя тощо. Щоб забезпечити відповідність професійної підготовки цим вимогам, необхідно постійно тримати руку на пульсі змін та корегувати навчальні плани, програми, форми і методи навчання, адаптуючи їх до вимог сьогодення. Вони полягають у тому, що система освіти, яка домінує наразі у світі, створена ще для індустріального суспільства, і тому виникає ряд складнощів і проблем [2]. Усвідомлюючи необхідність кардинальних змін як осві-

© Макаренко О., 2016